

Свети Стефан Дечански кроз вијекове чува манастир Дечане и душу српског народа

Бесједа блаженопочившег Митрополита Амфилохија у Цркви Светог Стефана Дечанског у Железнику (Београд), 24. новембар 2009. године

Прије двадесетак година, драга браћо и сестре, посјетио је Београд и нашу Цркву један светогорски игуман веома познати, игуман манастира Григоријата. Посјетио је Београд, посјетио је и наше светиње, стигао је и до манастира Дечана. А послије одређеног времена, кад сам се срео са њим, испричао ми је, да не кажем исповједио, свој доживљај о боравку у нашој земљи. Оно што га је зачудило то је да код православних Срба има много владара који су прибројани лику светих. То је нешто што га је зачудило, јер је имао прилике да цјелива и мошти Великомученика косовског Лазара, Стефана Штиљановића и цара Уроша и Стефана Првовјенчаног, а на крају је цјеливао и мошти Светога Стефана Дечанскога. Па се чудило откуда то толико владара да су светитељи? Посумњао је, како се он исповједио, да ли је могуће да су владари, који су, по правилу, људи који носе на себе бремена овога свијета и који веома често нијесу прикладни своме звању, поготово јеванђељском живљењу. Па откуда то да толико владара бива уписано у

календар? Није то само његова недоумица, него има и других који имају таквих недоумица. Међутим, он каже: „Кад сам дошао у манастир Дечане и кад сам цјеливао руку Светога Стефана Дечанскога и осјетио онај чудесни мирис и благоуханије из његових руку и видио руку, његову златну руку, онда сам прекорио самога себе: Како си могао да посумњаш у праведнике Божије?” Јер ако је таква рука Светога Стефана Дечанскога, онда је то показатељ да није Црква српска погријешила што је и владаре, један број владара, прибродјала својем лику светих. И заиста, ко је био у манастиру Дечанима, а данас је препун манастир поклоника, и ко се удостојио да види и да цјелива руку Светога краља, није могао да не заблагодари Богу и да се не сјети оних ријечи које смо овдје пјевали да ће се праведник радовати у Господу и да је његова нада и његова тврђава име Божије и сами Господ.

Заиста, Свети краљ Стефан Дечански је једна изузетна личност, велики страдалник, велики мученик ослијепљен од свога оца, јер наводно, а касније се показало да то није тачно, он је припремао буну против свога оца, да му преузме пријесто. Ослијепљен и прогнан у Цариград, гдје је провео пет година у Манастиру Светог Пантократора. Ја сам имао прилике да будем тамо прије неку годину. Нажалост, тај дивни манастир у престоном граду Цариграду је претворен у џамију, и данас је он џамија, односно музеј. Манастир у коме су похрањени чувени византијски цареви, као што је Исак Комнен и други је напуштен и запуштио, јер га сад ни муслимани не користе. Виде се обиљежена мјеста гробна гдје су похрањени византијски цареви у једном дијелу, а у другом дијелу хоџа који је ту чувар тог манастира, односно музеја, односно џамије, он нам је показао да они ту повремено обављају своје службе. У том манастиру је, дакле, пет година боравио, али је прије тога Свети Стефан Дечански доживио сусрет са Светим Николајем, који је на рукама својим држао његове очи и рекао да ће му враћен бити вид, да се не брине и да се поузда у Господа. Као што се и догодило када је био у манастиру Светог Пантократора, поново се јавио Свети отац Николај и њему је обновљен вид његов, па се онда вратио у Србију и по предању боравио близу данашњих Берана. Мали манастир Урошевица се налази преко Лима, који је, у међувремену, срушен и запуштио, сада Преосвештени Владика Јоаникије обнавља тај манастир. Ту се он прикривао, јер у то вријеме центар српске државе није био Београд, нити неки други крај, него је центар управо био тај дио којим данас називамо Васојевићима, којем је припадао дио Црне Горе и дио Рашке. Ту је била и Будимља, гдје су и столовали српски владари као што је Стефан Првовјенчани, па и послје њега је то некако био центар српске државе, не рачунајући приморске крајеве и ове друге крајеве.

Ту је, дакле, боравио једно одређено вријеме Стефан Дечански и када се упокојио његов отац Милутин, онда се поставило питање ко ће бити српски владар. Рачунало се да је Стефан Дечански слијеп. Међутим, он се појавио у оближњу Будимљу и појавио се са здравим очима. И тако је преузео власт у ондашњој Србији и показао се као један од најчеститијих и најчаснијих владара. Јер обично људи који претрпе велике невоље, који прођу кроз патње и страдања, такви људи се науче мудрости и знању и разумијевању, такви људи разумију патње других људи, њихова страдања, имају саосјећање за њихово сиромаштво. Зато је сачувано да је он био изузетно милостив и да је био велики састрадалник са својим потчињенима. Иначе, запамћен је по градњи једних од наших најљепших храмова, посвећеног Вазнесењу Господњем, манастира Дечана. Као да манастир није грађен људском руком, него као да га је неко спустио са небеса да стоји ту испред Дечанске Бистрице, у оној Божијој љепоти између планина. И да буде још веће чудо, какве све силе нијесу пролазиле поред Косова и газиле Косово, колико ратова није све било, не 1389. година када је била Косовска битка, него и касније непрекидно. Косово као да привлачи, као што постоје нека мјеста која привлаче муње и громове, тако и Косово привлачи муње и громове до наших времена, ми смо свједоци тога.

И ево данас, на Косову се наставља та страшна драма. Није случајно Петар II Петровић Његош, Митрополит Црне Горе и Брда, записао оне ријечи: „Ој, Косово, грдно судилиште, насред тебе Содом запушио!” Као да је предвидио и гледао оно што ће се догодити 1999. године и што се данас догађа са Косовом. Дакле, иако је Косово непрекидно поље битака и ратова, несрећа и страдања, бјезаније, до ове најновије бјезаније са Косова, Дечани су остали непоколебиви! Ниједан камен није обијен од њих, од 1336. године, када су завршени Дечани и то је једно од чуда Божијих! Ено Дечани какви су били, какви су саграђени у првој половини 14. вијека, ево и данас тако стоје узвишени, величанствени, стреме небесима, сабирају метохијску област око себе и, кроз вијекове, сабирају душе жедне и гладне живога Бога и Његове истине. Сабирају Дечани, сабирају и данас и сабираће, како је то Бог одредио, до краја свијета и вијека. Како то објаснити? Многи други храмови су настрадали и били су порушени, па и у новије вријеме преко сто педесет храмова и манастира је порушено. А Дечани? Ено их стоје, чудесни и лијепи. Иако им је не једанпут пријетила опасност. Рецимо, 1941. године, 1942. године, Шиптари су се били спремили да сруше манастир Дечане! Наложили су ватру и спремили се да руше. Међутим, блаженог спомена, покојни отац игуман Макарије, потоњи дечански, он успије ноћу да скочи кроз прозор, да

пређе преко Бистрице, да пређе преко брда која дијели Пећ и Дечане, и да стигне да јави италијанским карабињерима, а тада су Италијани, ево и овдје данас опет се понавља, били тамо и јавио им да су Дечани у опасности. И они сједну на своје моторе и, у последњем тренутку, стигну и спасу Дечане.

Па ево и данас, сјећате се прије неку годину, да су пројектилима гађали манастир Дечане и опет је сачувао Бог Дечане и остаће! И још је веће чудо да у манастиру Дечанима, у овим најтежим временима, имамо највеће монашко братство у нашој Цркви: преко тридесет монаха дивних, на челу са Владиком Теодосијем липљанским. Зашто су тако Дечани успјели да опстану? Ја немам другог објашњења, него мошти Светога краља дечанскога, стаменога и моћнога, који нема више, и толико пута кроз историју од 14. вијека, није имао својих ратника и војвода и војника, али су монаси били његови пратници и чувари његових светих моштију. Крајем 19. вијека, једна велика група руских монаха из Свете Горе је дошла и настанила се у манастир и тиме спасила манастир Дечани. А како је тешко вријеме било? Треба само прочитати књигу од игумана Серафима Ристића под називом „Плач Старе Србије” па да се види колико су тешка и тегобна времена била у том 19. вијеку.

Ево и данас нема више на Косову ни војника ни официра српских, нема више ни владара српскога тамо, српске државе, српске власти, нема ни полиције, а опет, ено, његови војници, његови ратници, монаси, сабрали су се око његовог ћивота и чувају. Односно чува њих Свети краљ боље речено, а не они њега, као што је Свети краљ кроз вијекове чувао и манастир Дечане и чувао душу српског народа и био живи свједок Божије правде овдје на земљи, велики страдалник, гоњен и прогоњен.

Рекосмо да га је због обмане његов отац ослијепио, а због лакомислености његов син, цар Душан потоњи, он га је задавио у Звечану. Читав живот му је био у знаку распећа и страдања, али они који су га гонили и прогонили, они су остали запамћени, иако су се, хвала Богу, и покајали, бар што се тиче краља Милутина, а вјерујем и сина његовог Душана. Међутим, многи су говорили да је Душан изгубио царство зато што се огријешо о свога оца, Светога краља.

Дакле, прошла су времена и људи, али је остао Свети краљ, и на њему се остварује она ријеч коју смо овдје прочитали да ће се „праведник радовати у Господу и да је нада његова на Господа живог”. Он је живи свједок да је Божија она која господари земљама и градовима и да они који су са Богом су непобједиви и неуништиви.

Ви знате да је на Косову тридесет и четири године био епископ и наш, блаженог спомена, духовни отац и Патријарх Павле, који је обилазио непрекидно, више пјешке неголи колима, све и најмање крајеве Косова и Метохије, у временима када је било и веома мало свештеника на Косову. А гдје год нема свештеника, Епископ рашко-призренски Павле узме свој познати штапић и онда он иде и пентра се по брдима и по мјестима, допире до малих и већих цркава и манастира, непрекидно тридесет и четири године, јер је говорио да ће купити кола тек када и „последњи становник Косова буде имао кола.” Дакле, служио је Господу вјерно и страдао, као и Стефан Дечански што је страдао. Толико пута је и псован, и нападан и пребијен у Призрену. Па кад га је питала полиција да им покаже ко је тај младић који га је тукао, он га је препознао и рекао: „Не знам ја њега, пустите га.” Ни на крај памети му није било да он сад покреће судски поступак против тог младића. И тако је Његова светост, наш Патријарх, и себе уградио на начин праведника и подвижника, испуњен саможртвеном љубављу и добротом. Уградио је себе у грађевину Косовског завјета, у грађевину определијељења за непролазно Царство небеско, знајући, као и цар Лазар и многи прије њега, да је „земаљско за малена царство, а небеско увијек и довијека.”

Дакле, наставља се распеће косовско до блаженог спомена Патријарха Павла и садашњег Епископа нашег Артемија, наставља се распеће косовско, али с друге стране васкрсења не бива без смрти, без распећа нема васкрсења, тако да је сва историја Косова у знаку распећа и васкрсења, као што је сва историја Цркве Божије, а уосталом и сва историја Божијега добра, Божије истине на овој земљи. Све што је добро и што је Божије на овој земљи је прошло кроз распеће и пролази кроз распеће, као што злато, да би се показало да је истинско злато, мора да прође кроз огањ, тако и човјек. То нам свједочи Свети краљ Стефан Дечански и многи други праведници – мора да прође кроз страдање, кроз распеће, кроз ношење крста, кроз гоњење. Тако се провјеравају људи, тако сазријевају духовно људи, тако узрастају у ону мјеру коју им је Бог предодредио. То се, дакле, догодило и са Светим краљем Стефаном Дечанским, и са другим светим Божијим људима. Данас прослављамо Светога великомученика Мину, прослављамо Виктора и Стефаниду, мученике такође, мужа и жену који су у 4. вијеку жртвовали себе и пострадали за Христа. Прослављамо данас и друге светитеље, као што сваки дан прослављамо такве сличне Светом Стефану Дечанском, који су носили крст свој и ходили путем који води у живот вјечни.

Молитвама Светога великомученика Мине, Светога Стефана Дечанскога,

краља српскога, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј и спаси нас. Амин.

Транскрипт Данило Балабан

mitropolija.com